

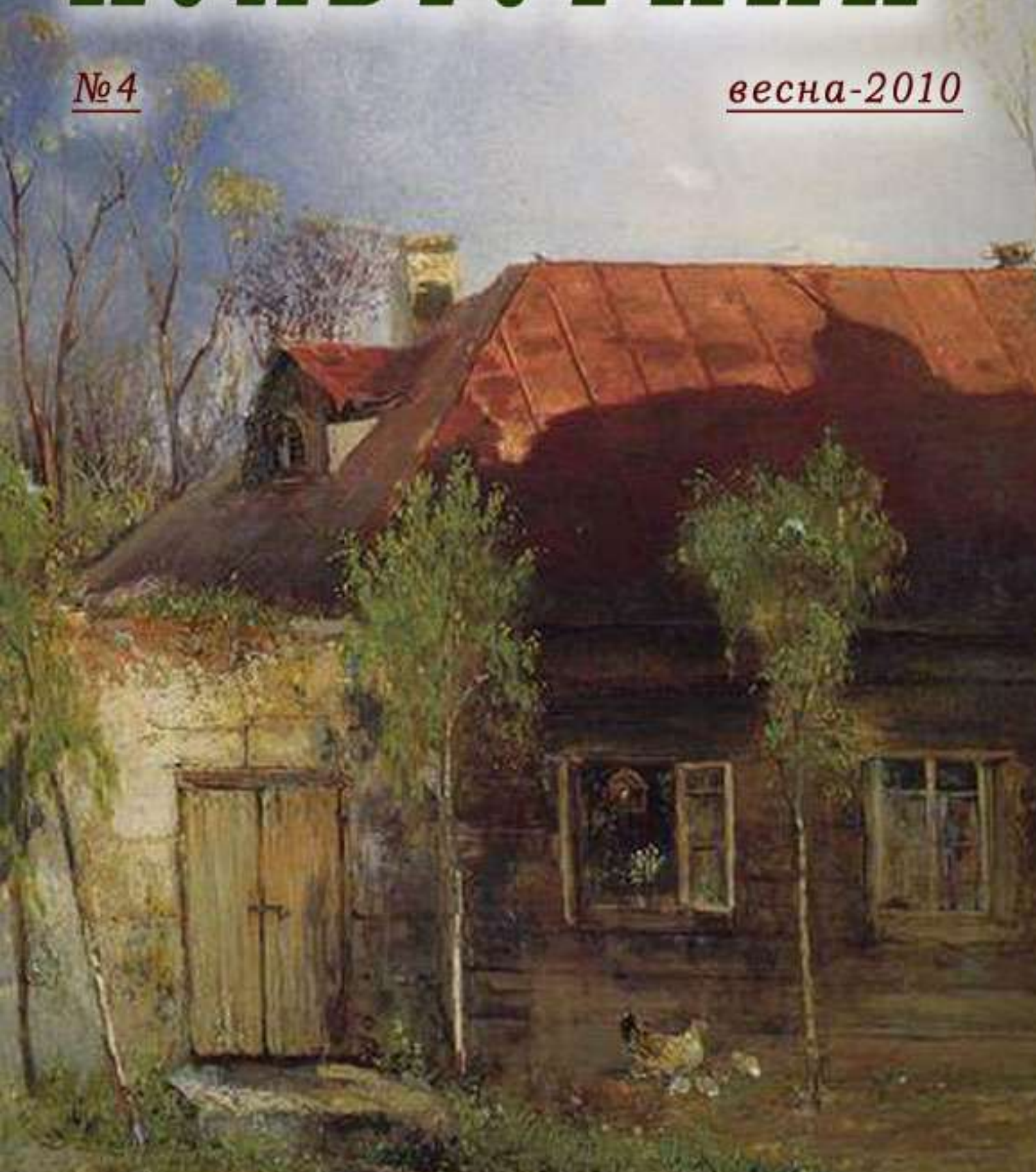
ОБІЖНИК ДРУЖИНИ КУЛЬТУРНИКІВ СУМ В УКРАЇНІ

КУЛЬТУРНИК

№ 4

весна-2010

КУЛЬТУРНИК

**Обіжник Міжосередкової
дружини культурників
Спілки Української Молоді в
Україні
№ 4
весна-2010**

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Ольга Пітулей
Вікторія Коляда
Іванна Голуб'юк
Леся Голик
Мар'яна Кріль
Юлія Скорода

Дизайн і верстка:

Юлія Скорода
Іванна Голуб'юк

Чекаємо листів:

kulturnyky-ua@cym.org

Думка редакції може не збігатися з
точкою зору авторів публікацій.
При передруку матеріалів
посилання на видання обов'язкове.

© Культурник, 2010.

У НОМЕРІ:

Слово спочатку:

Культурники: що? де? коли?с.3
Іванна Голуб'юк

Постаті:

Володимир Івасюк. Життя – як пісня....с.4
Мар'яна Кріль

Пережиття:

А там, на Лемківщині.....с.9
Іванна Голуб'юк

Балачка:

Софія Липовецька та Оленка Кучерук. Ти
просто приходиш туди невідомим гостем і
стаєш учасником великої містерії.....с.12
Леся Голик

Вірші на літо:

Павло Вольвач, Олег Короташ, Олесь
Бабій, Олекса Бик.....с.16

Анонси.....с.18

Слово Голови ДК

За кілька тижнів весна забуяла так, що усі геть чисто забули про вітри зі сходу, антитабачні кампанії та розчарованість пересічних і зовсім

непересічних громадян у всьому (окрім хіба бараболі, яку кинулись садити). Петиції підписані, спокій і стабільність. Такий ж спокій панує і в сумівських колах чи так, принаймні, мені здається. Або ж усі інтенсивно втілюють в життя ідеї, насолоджуючись весняним цвітінням, бо що ж інакше діється, коли усі притихли?!

Тому у цей час, коли, як кажуть у народі, весняний день рік годує, хочу нагадати дружинникам Співки про невикористані можливості та деякі новини від ДК. Щоб не сиділи на місці :).

Давно ми не згадували про Уніж – територію української форматності - пречудове місце над рікою Дністер, в закутку Івано-Франківської області, де створюються усі можливості для того, щоб організувати семінари, фестивалі, табори або просто працювати. І цілком безкоштовно. Кілька минулих років щовесни організовувались волонтерки, коли усі, кому не байдуже становище української культури, їхали до Унежа працювати для розбудови території «форматності» - будували такий собі плацдарм української культури, Кузню. Цьогоріч усі притихли, і територія, яка могла б використовуватись для розвитку тієї ж культури, пустує. Ну, пустувати, звісно, вона не може, цвіте яблуневий сад,

росте вище згадана картопля, але все ж... Тож гуртуймося і їдьмо в Уніж. Нас чекає волонтерка і простір для дій. Детальніше про Уніж читайте тут: <http://www.unizh.com.ua>. А ваші ідеї щодо розбудови Кузні та сумівських заходів пишіть на цю адресу: golubiuk@gmail.com.

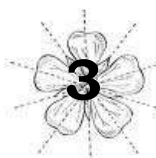
Але не завжди можливості залишаються нереалізованими. Серед тих, які наразі втілюються в життя - проект сумівського співаника, котрий знаходиться в стадії розробки. Ще ось-ось трохи, і будемо видавати. Свої пропозиції пишіть на lesiaholyk@gmail.com.

Не оголошували ми давненько жодних конкурсів для сумівців. Тому для тих, хто тягає повсюди із собою фотоапарат, є робота. Свої шедеври на конкурс сумівської фотографії надсилати сюди: tasya@cym.org. Автори кращих робіт будуть відзначені, а світлини використані у роликах про СУМ.

А для тих, хто хоче дописувати в обіжник ДК - parasolka@cym.org.

Гартуйсь!

Іванна Голуб'юк

Володимир Івасюк. Життя – як пісня

Травень – час весняного квіту, тепла і сонця. Все оживає, та саме у цей час щороку згадується сумна дата – зникнення, а згодом смерть Володимира Івасюка. Нещодавно, будучи на Личаківському цвинтарі у Львові, я почула, як екскурсовод для групи польських туристів біля могили українського композитора сказала: „Кожен бодай раз в житті чув пісню „Червона рута”, автором якої є Володимир Івасюк”. Мабуть, ці дві власні назви є тотожні одна одній. Однак Володимир Івасюк – це не лише „Червона рута”, це значно більше пісень, слів, праці, відданості, простоти, безмежної творчості...

„У мене іноді бувають такі моменти: до якогось часу я почуваюсь нормальною людиною, а через кілька секунд мене охоплює непереборне бажання співати. Тоді я тихенько ховаюсь від усякого товариства й чекаю закінчення цього „музичного наслання”. Іноді це триває декілька днів. Я ходжу сам не свій, а мама, наступаючи мені на п'яти, тихенько перепитує „Що з тобою?”, друзі-товариші дивно посміхаються, а мені загалом у ці хвилини дуже незручно. В такі дні я пишу пісні. Вони для мене, як свято. Всю навколишню сіру прозу забарвлюю найкращою рожевою барвою моєї уяви. Зі мною залишаються тільки ритми й гармонії.

Володимир Івасюк

Залюблений в життя

У цій цитаті Володимир Івасюк говорить про свій власний творчий пошук. Композитор, що прожив лише 30 років показав Україні та світові, що він може створювати. Написавши більше 100 пісень, практично революціонувавши українську естрадну музику, можна

лише уявити собі, що би ще він міг створити, доживши до наших днів. А готувався Івасюк, за словами родини, друзів та дослідників його творчості, до великого музикування, серйозної композиторської праці, до написання опер та інструментальної музики. Його перу належать декілька таких творів, але за життя він їх не почув. Батько Михайло Івасюк після смерті сина віддав ноти до Чернівецької філармонії і їх згодом виконував камерний оркестр. До речі, мало хто вірив, що Володимир Івасюк є автором цієї музики, мовляв, він – естрадний композитор, а ці твори написані справжньою композиторською

мовою. Однак відповіді на своє запитання ці люди так і не могли знайти, бо ця музика була іншою, дуже індивідуальною і не схожою на композиції тодішніх відомих українських композиторів.

Володимир Івасюк... Здається, знаємо про нього багато, знаємо багато його пісень, відкрили для себе його сповна, та, як виявляється, це чергова постать в українській культурі, яка потребує глибшого аналізу та переосмислення. Більша частина його пісень вражають складністю мелодики і їх може виконати далеко не кожен музикант. Івасюк – це ще й поет, адже слова „Червоної рути”, „Водограю”, „Я піду в далекі гори” та кількох інших належать саме його перу, він – художник, мандрівник і добрий друг.

Володимир Івасюк народився 4 березня 1949 року у містечку Кіцмань на Буковині другою дитиною у вчительській родині. До речі, сім'я проживала у тому самому будинку, де раніше жив український композитор Сидір Воробкевич. З раннього дитинства починає захоплюватись музикою. В одному із інтерв'ю батько Михайло Івасюк розповідає, що малий Володя часто відвідував сусіда-музиканта, повертаючись після цих зустрічей надзвичайно натхненним. Він вслуховувався у фольклорні мелодії, його захоплювали звуки скрипки, тож згодом він і сам почав на ній грати. У п'ять років малий Івасюк стає учнем музичної школи. Незабаром він стає одним із найталановитіших учнів у ній.

Зі своєю сестрою Галею вони виступають на усіх концертах, що вже тоді помітили працівники відповідних служб і докоряли вчителів музики про те, що надто багато часу він присвячує „цим Івасюкам”. У тій же музичній школі Володимир Івасюк заснував власний ансамбль „Буковинка” і став його керівником. У 15 років юний музикант пише свою першу пісню „Колискова для Оксаночки” на власні слова, присвячену своїй молодшій сестрі, з якою був в особливих стосунках. Оксана Івасюк у книзі „Монолог перед обличчям брата” пригадує, що Володя був надзвичайно вимогливим до себе і до оточуючих. Коли вона проводила літні канікули у нього у Львові, то щодня йому звітувала про те, що цікавого вона побачила, прочитала за день, що відвідала і т.д. Він вмів тонко похвалити будь-яку працю, завжди знаходив теплі слова вдячності навіть тоді, коли щось вимагало більшої досконалості.

Його працелюбності не було меж. Це помічали як його батьки, так і знайомі. За порадою вчителів, батьки віддали його до Києва, у школу для обдарованих дітей, при Київській консерваторії. Та незабаром були змушені забрати його звідти: він приїжджав додому з чорною плямою на шиї – грав на скрипці по 6-7 годин на добу.

Через певні обставини сім'я Івасюків згодом переїжджає у Чернівці. Хоча для Володимира Івасюка рідний Кіцмань залишається найулюбленішим містом на все життя, незважаючи на те, що Чернівці, а згодом і Львів мали великий вплив на нього, як композитора.

У 1966 році В.Івасюк розпочинає навчання у Чернівецькому медичному

інституті, однак, менше, ніж за рік його виключають за політичний інцидент. Він влаштовується на роботу на завод „Легмаш”, де керує хором працівників. У тому ж таки році його пісні „Відлітали журавлі” та „Колискова для Оксаночки” удостоюються першої премії на обласному конкурсі. В 1967 повертається навчання до медінституту.

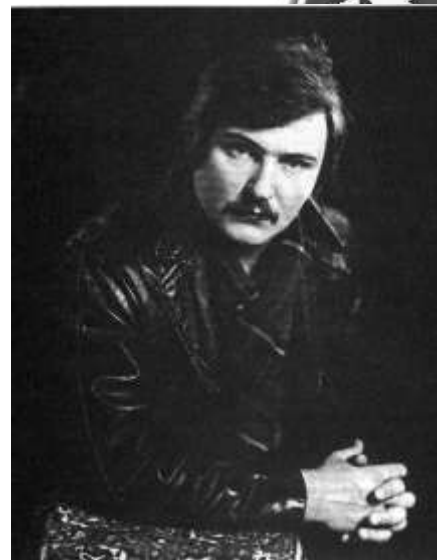
В 72-му вже як автор „Червоної рути” та кількох інших пісень, як відомий на весь Союз композитор переїздить до Львова, тут закінчує в 73-му медичний інститут і вступає в аспірантуру. Безперервно творить, виступає, їздить за межі України на різноманітні конкурси, всюди захоплені молодим композитором, його непересічним музичним талантом. Нині він є беззаперечним генієм української музики. Але, що ж таке геніальність і звідки вона починається? Геній – це талант, помножений на працю. Івасюк міг ночами, за свідченнями друзів, сидіти за роялем і писати. Часто на початках своєї діяльності запитував у батька, чи правильно він робить, чи може так бути, ніби сумніваючись у своїй роботі. Та це була особлива вимогливість до себе, яка простежується крізь усе коротке життя Володимира Івасюка.

В 1974 році розпочинає навчання на композиторському відділенні Львівської консерваторії в класі Анатолія Кос-Анатольського. Відомий композитор усіляко намагається придавити талант

Івасюка, він по-чорному заздрив своєму учневі, який, на той час, вже написав музику до вистави

„Прапорonosці” за Олесем Гончаром, знявся у двох музичних фільмах, де в

основному звучали його пісні, саме з його піснею „Водограй” Софія Ротару виступає і перемагає на Міжнародному пісенному конкурсі „Сопот-74” у знаменитій Лісовій опері. Поміж концертами, славою, написанням нових пісень, в 1976 році Кос-Анатольський правдами і неправдами доводить до того, що Івасюка за пропуски занять виключають з консерваторії. Володимир, за словами родини, дуже хвилюється з приводу цього, намагається не падати духом, продовжує писати, співпрацює з відомими на той час українськими поетами-піснярами Ростиславом Братунем, Романом Кудликком, Юрієм Рибчинським, Богданом Стельмахом. В 77-му Івасюк відновлює навчання в консерваторії в класі Лешека Мазепи, який був не лише добрим вчителем для нього, а й добрим приятелем. Важко повірити в те, як такий метр української музики, як Анатолій Кос-Анатольський не любив Володимира Івасюка, називаючи його музику непрофесійною, мілкою, а його самого бездарним композитором. На противагу цьому листи з усього тодішнього Радянського Союзу ще з 1970 року надходять до редакцій телебачення, радіо, де звучали його пісні, з проханням розповісти, хто такий Володимир Івасюк, звідки він. Наприкінці 70-х композитор і далі працює над піснями, але все більше часу присвячує інструментальній, оперній музиці. Йому вдається чимало у цьому напрямку, однак, вже тепер, за висловами видатних музикантів,

диригентів, цими початками Володимир Івасюк показав лише те, що він може зробити, він лише починав свій злет, готувався до творення справді великої музики, не вичерпавши себе у цій царині.

В останні місяці свого життя Володимир Івасюк перемагає на Всесоюзному конкурсі композиторів-студентів консерваторії у Москві, його запрошують у члени журі першого республіканського конкурсу артистів естради, він ділиться зі своїми друзями творчими планами, показує нові напрацювання...

24 квітня 1979 року за телефонним викликом йде з дому й більше не повертається.

Володю чекали й шукали 24 доби. Після таємничого зникнення композитора розшуку не було оголошено, мотивуючи тим, що буде багато шуму. Лише 18 травня випадкові люди знайшли вже мертвого Володимира у лісовому масиві селища Брюховичі неподалік Львова. У свідоцтві про смерть без жодного слідства і доказів за причину було вказано самогубство (повішання в петлі). Причому у свідоцтві зазначалося, що Івасюк помер 24-27 квітня 1979 року у віці 30 років.

22 травня відбувся похорон Володимира Івасюка у Львові. Тисячі людей прийшли провести його в останню дорогу, незважаючи на те, що давалися прямі вказівки не йти на нього, погрожували навіть звільненням з роботи. Про час похорону ніде не повідомлялося, некролог з'явився лише в одній газеті, у

більшості вузів саме цього дня призначалися комсомольські збори з обов'язковою явкою. Море квітів, друзі, шанувальники, усі прийшли до Володимира, не бракувало там і працівників спецслужб, які в буквальному розумінні чатували над кожним, хто наслідиться сказати щось над могилою. Зробив це Ростислав Братунь, його голос постійно тремтів і надривався, за словами очевидців, було враження, що він хотів сказати те, про що усім було відомо, але ще не настав час. Через два місяці Братунь залишився без роботи. Відомий письменник Іван Лучук кілька років тому розповів, що він був у восьмому класі, коли ховали Івасюка, і першим кинув грудку землі у могилу.

Похорон Володимира Івасюка став своєрідним протестом проти жахливого режиму, що панував у той час. Після смерті, незважаючи на важку втрату, батькам довго не дозволяли встановлювати пам'ятник на могилі сина (він з'явився лише через 10 років), композитор Платон Майборода навіть після смерті наважився сказати, що Івасюк – це ганьба для української музики.

Володимир Івасюк найдужче за все любив життя і музику. Заради цього він жив. Навіть його ліричні пісні сповнені сонця, світла та оптимізму. Не хочеться вірити в те, що його немає...

Як він творив?

Його пісні – це одне з найбільших надбань української культури. Він по справжньому перевернув сприйняття естрадної пісні, як за змістом, так і за

формою. Своїм композитором його вважала співачка Софія Ротару, а він її – виконавицею своїх пісень. Його вже 40-річну „Червону руту” (пісня вже старша за свого композитора) переспівали відомі музиканти з усього світу, над нею продовжують експериментувати і зараз, виконуючи то в джазовій інтерпретації, то у фольклорній, то в роковій. Це говорить про її, водночас, простоту і легкість, а разом з тим складність і широту. Натхнення він черпав з усього. Приміром, про червону руту він прочитав у збірнику „Коломийки” Володимира Гнатюка. Історія про квітку Івасюка просто зачарувала. Він довго мандрував по горах, записував легенди, пісні, награвав мелодію протягом тривалого часу і ось 13 вересня 1970 року – справжній вибух – „Червона рута” вперше звучить на Чернівецькому телебаченні у виконанні самого автора та Олени Кузнецової.

„Я піду в далекі гори”, „Я – твоє крило”, „У долі своя весна”, „Водограй”, „Пісня буде поміж нас”, „Капелюх”, „Балада про дві скрипки”, „Два перстені”, „Золотоволоска”, „Над морем”, „Відлуння твоїх кроків”, „Запроси мене у сні”, „Балада про мальви”, „Пісня про тебе”, „Тільки раз цвіте любов”... Можна це

довго перелічувати. Це те, що ми знаємо, а ще так багато пісень Володимира Івасюка не зазвучали по-справжньому, не знайшли своїх виконавців. У них – велика сила і відчутна любов їхнього автора до музики, слова, до щоденної роботи над власним вдосконаленням і ростом. Хай цей ріст продовжується і надалі... Смерті немає.

Мар'яна Криль, м. Тернопіль

Про Володимира Івасюка

Діалектика творчості

*За байраком – байрак,
За туманом – туман,
З неба шляху не чути.
Тут суцільні сніги
І торгів океан,
Ні пісень, ні спокути.
Тих, що Бог відібрав
У небесні сади –
Поховали одразу
І в скорботний огонь
Наточили води
У хвилини екстазу.
Їм корони зняли
І засипали слід,
І насипали глини.
І пішли у дружби,
В товариство, у рід,
У палкі побратими.
У богему.
Але не в Брюховецький ліс
Натовп йде не на страту.
Він обабіч стоїть,
Споглядає до сліз
На сокиру щербату.
І зітхає по всім
І виводить псалом,
І квітчає могили.
І хмеліє за цим поминальним столом,
Набирається сили.
Може, завтра хтось знову нестиме
хреста.
І зуміє співати...
Діалектика творчості дуже проста –
Бути першим до страти.*

Віра Китайгородська

А ТАМ, НА ЛЕМКІВЩИНІ...

«Від Сяну до Дону», - співається в українському державному гимні, музику до якого написав Михайло Вербицький, що родом із Явірника Руського біля Перемишля – легендарного Надсяння, котре позначує західні границі українських етнічних земель. Тепер Надсяння знаходиться на території Польщі, але українство Перемишля пам'ятає своє коріння та вчить своїх дітей шанувати мову і звичаї предків.

Лемківщина – забутий край

Коли їдеш на південний захід від Перемишля, то око милують несказанно гарні ландшафти вкритих лісом гір, що поволі стають все вищими, розкиданих то тут то там невеликих сіл із банями церков. Збоку розливається Сян (поляки називають його Сан). Щось знайоме у цих краєвидах, щось уже бачене. Десь уже бачив такі сільські хати, обшиті деревом, криниці біля них. Щось подібне було біля Космача чи Шешорів. Може, гори ледь нижчі. Це Лемківщина. Надсяння. Закерзоння. Зовсім інша частина Карпат.

Села, що трапляються на твоєму шляху, колись були населені українцями. Звідси і бані церков. У 1944-1947 роках внаслідок примусових депортації українського населення та акції «Вісла» українці з цих земель були виселені. Тепер їх у тих селах майже немає. Хіба хто повернувся з місць депортації і поселився у батьківських краях. А церкви або стоять пусткою, або ж перетворені на костели. Але дух українства відчувається і в ландшафтах,

і стареньких хатах, котрі подекуди залишилися, збудовані, либонь, чи не на початку ХХ століття, і в полишених церквах, котрі час від часу оживають, як от Святовознесенський храм в селі Улюч Березівського повіту. Село до 1946 року нараховувало близько 500 хат, мало дві церкви, діяла там «Просвіта», церковний та світський хори, школа, дитячий садок, драмгурток, млини, тартаки. 1946 року на свято Вознесіння Господнього, храмовий празник, польське військо спалило село. Залишилися лиш дерев'яна церква на горі Дубник, збудована п'ятсот років тому, де колись був розташований монастир, якому, за переказами, митрополит Петро Могила подарував церковні книги. На свято Вознесіння Господнього приїжджає до храму українська громада – із Перемишля, Сянока, ближніх і далеких місцевостей, приїжджають уже діти і внуки депортованих з Лемківщини українців, щоб помолитися за живих і мертвих, жертв депортацій і репресій та відзначити ювілей старовинної церкви, відчутти дух української спільноти.

Перемишль – українське місто у Польщі

Поляки називають це місто Пшемишль і в туристичних путівниках пишуть, що це одне з найгарніших польських міст, яке ще й так близько знаходиться біля давніх польських Кресів, якими вони ностальгічно називають Західну Україну. Української мови тут почуєш мало, хоча українське походження має чи не більше половини мешканців. Як каже пані Анна Дрозд,

голова Об'єднання українців Перемишля, українцями себе признають лише близько восьми тисяч. Це із 70-ти тисячного населення міста. Українська школа у Перемишлі (а у Польщі їх всього п'ять!) носить ім'я Маркіяна Шашкевича. Тут творить кілька танцювальних і співочих колективів. Є і кілька українських церков – греко-католицьких та православних. На українській філології Вищої школи Східноєвропейської навчаються студенти, які вивчають українську мову та культуру.

У центральній старовинній частині міста – «старувці» - знаходиться Народний дім, побудований українською громадою у 1904 році. Споруда у стилі українського модерну є однією із найцікавіших архітектурних пам'яток. Свого часу тут виступало чимало видатних діячів української культури, зокрема оперна співачка Соломія Крушельницька. Тепер – це місце, де вирує життя української громади. Щороку українці Перемишля організовують фестиваль Ніч на Івана Купала, показуючи усе розмаїття

української культури, відзначають роковини Шевченка, влаштовують вечорниці, зустрічі.

Місто височіє на семи пагорбах, на одному з яких здіймається замок, збудований королем Казимиром Великим у XIV столітті. Саме відтоді Перемишль опинився під Польщею, до того часу він був у складі Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

За часів Австро-Угорщини Перемишль був третім за величиною та значенням містом Галичини (після Львова та Кракова). У роки Першої світової війни під Перемиською фортецею, яка була однією із найпотужніших у Європі, точилися кількамісячні бої. У листопаді 1918 року в місті та околицях на короткий час була відновлена українська державність. Було створено українсько-польську комісію, яка управляла містом та слідкувала за порядком. Проте, уже 4 листопада, коли поляки почали роззброювати українських стрільців, українці повелися рішуче. Українська Національна Рада оголосила, що перебирає у свої руки владу, а також закликала: «Горожани! Волею Українського народу утворилася на українських землях бувшої австро-угорської держави Українська Держава з осідком у Львові. Українська Національна Рада є верховною власттю Української Держави. Делегация сеї Української Національної Ради в Перемишлі обняла з нинішнім днем в Перемишлі і в повіті владу. Всі прилюдні будинки обсажені українським військом. Горожани! Взиваємо Вас всіх без різниці народности і віросповідання до безусловного спокою і послуху нашим зарядженням». Проте, через кілька днів польське військо окупувало місто.

До 1939 року Перемишль перебував під владою Польщі. За пактом Молотова-Ріббентропа місто було розділене на дві частини. Рікою Сян проходив кордон між III Рейхом та СРСР. У 1944 році на короткий час

Український Народний дім у Перемишлі

Перемишль входив до складу УРСР, а 1945 року відійшов до Польщі.

Могили українських вояків

Біля Перемишля, у Пикуличах, знаходиться український військовий цвинтар, де поховані військовополонені армії УГА, інтерновані вояки армії УНР.

У 1918 року на території колишніх австрійських казарм у селі Пикуличі польська влада створила табір для полонених вояків УГА та інтернованих українців. У 1920-21 рр. він став місцем інтернування вояків Армії УНР, переважно 1-ої Запорізької дивізії. Зокрема, тут утримувались такі відомі українські діячі, як генерал Микола Аркас, полковник Борис Палій-Неїло, художник Павло Ковжун, поет Микола Вороний. У кінці 1919 року у таборі перебувало 2978 полонених та інтернованих. У результаті масових епідемій дизентерії та тифу в таборі у 1919-1921 рр. померло 2000 українців.

Їхнє перепоховання на територію теперішнього військового цвинтаря відбулось у 1921 році, а у 1924 році був насипаний курган та встановлений металевий хрест. Впродовж 1924-1939 рр. українці Перемишля щорічно влаштовували походи до військового цвинтаря, під час яких відбувались сутички з поліцією, яка відбирала тернові вінки, тризуби та синьо-жовті знамена. Під час панування комуністичного режиму у Польщі територію цвинтаря було перетворено на сміттєзвалище, а у 1960 році знищено металевий хрест. Цвинтар було відновлено лише у 1990 році зусиллями української громади Перемишля, також було встановлено копію знищеного металевого хреста. Тоді ж відновились традиція походів української громади до військового цвинтаря у Пикуличах. У 2000 році польська Рада охорони пам'яті боротьби та мучеництва розширила

територію цвинтаря – там було перепоховано останки екстумованих перед тим у селах Бірчі та Ліпні 47 вояків УПА.

Тепер щороку в червні до могил українських вояків приходять українці, щоб відслужити панахиду у пам'ять за загиблими.

Враження

Перемишль – місто з брукованими вуличками та будинками, що, як годиться, мають червоні дахи, центральною площею, що називається Ринок, костелами, кав'ярнями та цукернями. Тут добре прогулюватись, милуватись архітектурою, фонтанчиками і ласувати смачним перемиським морозивом – «льобдами» із шматочками фруктів.

Перемишль – місто, через 12 кілометрів на схід від якого починається Україна. Тому тут багато тітоньок, що пропонують дешеві цигарки і українську контрабандну або не контрабандну горілку.

А ще тут багато хлопців із поголеними головами та в спортивних костюмах – «дресяжів», вболівальників футбольних команд лівого і правого берегів міста.

Та найтепліше і найзатишніше тут відчувається з українцями.

Іванна Голуб'юк

«Ти просто приходиш туди невпізнаним гостем і стаєш учасником великої містерії...»

Наближається літо. Тепла пора сприяє гарному настрою та бажанню кудись помандрувати. Можна поїхати на кілька днів за кордон, можна, взявши велосипед, гайнути мальовничими місцинами, а можна – взяти участь у прощі, які у цей час проводимуться чи не щотижня у різних куточках України.

Проща або ж паломництво до святих місць – давня релігійна традиція. На Україні-Русі паломництво, як суспільне явище виникло після запровадження християнства. Це – ходіння до Святої Землі, до Палестини, Господнього гробу. Серед українських відпустових місць завжди найбільшою побожністю відзначались ті, де знаходились чудотворні Богородичні ікони. Колись особливо шанували Печерський монастир. У великій пошані були ікона Матері Божої Пирогощі в Києві, чудотворна ікона Успення Божої Матері в Десятинній церкві, «Оранта» у св. Софії Київській, Холмська, Почаївська, Тереховляньська та багато інших.

Традиція прощ залишилася і до цього часу. В різних регіонах України є десятки відпустових місць, в яких знаходяться чудотворні ікони Пречистої Діви Марії та інших святих.

Ми запитали про прощі та участь у них двох дівчат, практикуючих прочанок, - подругу Оленку Кучерук з Хмельницького та Софійку Липовецьку з Тернополя.

Останнім часом багато людей почало брати участь у прощах. Розкажи, що таке проща, історію виникнення і проведення перших прощ. Чи є в них щось спільне з паломництвом?

Софія Липовецька: Слово «проща» дуже близько перегукується із словами «прощення», «прощати». Тому відколи людина відчула потребу прощати і бути прощеною, від того часу існують і прощі. Для того, щоб глибше пережити таїнство прощення, ми збираємось і йдемо на прощу...Куди?.. Таких місць в Україні і світі є доволі багато, де Господь в особливий спосіб

виявляв і виявляє свою благодать. У тиші, з молитвою, подалі від загазованих міст, по лісовій чи польовій дорозі прочани стараються повернутись до Бога, збагнути наскільки далеко від Нього відійшли, відновити у собі рівновагу духу, переосмислюючи життєво важливі речі, а також завдяки маленькій жертві вимолити для себе особливих ласк. Напевно, паломник і прочанин це є одна і та ж особа, яка перебуває у пошуку Істини.

Подруга Оленка запропонувала переглянути інтернет-сторінки, де читачі зможуть знайти чимало цікавого про паломництво до святих місць:

http://www.palomnytvo.ho.ua/text/istor_podoroz.htm

<http://www.ukrcenter.com/library/read.asp?id=2853>

<http://center.lviv.ua/archive/index.php/t-3688.html>

На території Тернопільщини та Львівщини є чимало духовних місць. Де ти була на прощах і яке місце є, так би мовити «найпопулярнішим» з огляду на кількість прочан?

Софія Липовецька: Зарваниця,

Унів, Крехів, Гошів, Почаїв – це здавна відомі місця, куди сходились наші предки, відчуваючи там особливий дух, який наповнює і відновляє людські сили. Кожне з цих

місць має свою неповторну історію, славиться чудесними оздоровленнями і іншими чудами, які, повірте, діються і нині. Для мене особисто близькою є Зарваниця, а також Унів. Перше – є місцем, де найчастіше буваю, і яке на сьогодні є одним із найбагатолюдніших, а Унів завжди притягує через свою тишу і певну «постійність». Думаю, що сто чи двісті років тому програма Унівської прощі була така ж. Ти просто приходиш туди невідомим гостем і стаєш учасником великої містерії східної духовності, яку провадять монахи студити на Вечірні, Акафістах, під час походу на Чернечу гору, Утрені і Літургіях. І незважаючи на те, чи падає дощ і гримить блискавиця, чи небо вкрите зірками і гудуть джмелі у яблуневому монастирському саду, ти відчуваєш, що вічність є близько.

Коли ти була на своїй першій прощі? Де це було і що найбільше запам'яталось? Чи то була піша проща? Розкажи, як все відбувалось.

Софія Липовецька: Перша моя проща була у Зарваниці. Це був 1989 рік, тривало ще підпілля. Я була маленькою, проте маю чіткі спогади про дерев'яний міст через Стрипу, який

гнувся від надміру людей, до місця, де було лише каміння від зруйнованої каплиці і джерело, над яким палали свічки, а також сльози на очах у моего дідуся, який не міг повірити, що відродження відбувається. Мені було тоді 8 років, і зараз Зарваниця зовсім інша. Туди організують масові піші прощі, грандіозні мільйонні дійства. Проте найкраще там, коли панує тиша – тоді легше почути Бога.

Під час моєї першої прощі до Зарваниці (Тернопільщина) помітила, що все починає «ставитись» на комерційну основу – пляшечки для води, китайські християнські сувеніри та інші речі продавались вздовж всієї дороги, створюючи конкуренцію звичайному ринку. На твою думку, чи можливо розмежувати такі поняття як проща та базар? І чи це залежить лише від популярності місця проведення прощі?

Оленка Кучерук: Добрим

прикладом може бути Унів. Так є чітка межа. Є територія монастиря, де людина спілкується з Богом, і про базари не може бути й мови. На території монастиря є книгарня,

де можна знайти багато духовної літератури, як просто погортати так і купити. А за межами – будь ласка, можна придбати все що завгодно і, так, між нами, всякий непотріб (китайські іграшки, дзеркальця, брязкальця і так далі). Також тут можна поїсти при потребі.

Чи існують якісь вимоги щодо себе самого, коли наважуєшся йти на прощу? Можливо, якісь обмеження в їжі? В думках?

Оленка Кучерук: Швидше за все, особливих вимог нема. Потрібен внутрішній настрій – намірення. З їжею можна йти і без неї, взутим і босим, з цеглиною в наплічнику і без наплічника. Найкраще – старатися як можна більше молитися дорогою, можна посповідатися, або поспілкуватися з богопосвяченою особою. Дорога збагачує в багатьох сенсах.

Софія Липовецька: Той, хто йде на прощу, мусить налаштуватись на боротьбу із собою, своєю лінню і зовнішніми подразниками, яких є дуже багато. Очевидно потрібно докладати усіх зусиль, щоб в усіх куточках світу, в тому числі і по дорозі на прощу, панувала гармонія, не було безладу, проте насамперед слід навести лад у собі.

На твою думку, чи на прощу варто йти самому? Ліпше – в компанії знайомих чи все-таки незнайомих людей?

Оленка Кучерук: Це дуже індивідуально. Вперше я на прощу пішла сама, але дорогою знайшлися близькі мені люди... А було й таке, що начебто з компанією, а таке відчуття – наче на самоті. Тільки Бог, я і дорога.

Софія Липовецька: Хтось колись говорив, що наше життя – це безконечна проща... Інколи вибір того, з ким вирушаєш в дорогу, від нас не

залежить.. Треба бути відкритим до життя... і ніколи не втрачати нагоди піти на прощу чи то з друзями, чи самому. Це своєрідна гігієна нашого внутрішнього життя. Звичайно для людей згуртованих, тих, які перебувають в організаціях, спільнотах,

варто спільно переживати такі речі. Кажуть, що людину найкраще пізнати у мандрівці, а тим більше – під час пішої прощі, коли треба проявити свою стриманість, зарадність і погідність духу.

Чи брала ти участь в прощах за кордоном? Як це відбувається і чим відрізняється від прощ, котрі організовуються у нас?

Софія Липовецька: Моя перша проща закордон була у 1997 р., коли відбувався XII Всесвітній День Молоді і зустріч з Папою Іваном Павлом II у Парижі. Програма була дуже різнобарвною, проте в її рамках була невеличка піша проща до маленького чудотворного місця на півночі Франції. Я вже не пригадаю його назви, але було дуже мило. Вражала організованість у всьому. Це ще були ті часи, коли у нас відбувалось все дуже хаотично.

Що ти можеш порадити людям, які збираються брати участь у цьогорічних прощах? Що можна брати з собою, у що одягатись?

Оленка Кучерук: Прийняти рішення – йти за будь-яких умов!!! (погода, настрій, гроші, робота...все це залишиться з Вами і так). Вервиця для молитви. Одяг – зручний, особливо

штани чи шорти і покриття на голову. Взуття – те, яке багато мандрувало, але без дірок у підшві. Дощовик. Ліхтарик.

Софія Липовецька: Перша порада - обов'язково йдіть на прощі і беріть з собою своїх друзів. Друга – переживайте прощу так, щоб при поверненні додому Ви відчули у собі нову людину – набагато кращу, добрішу, мудрішу... Третя – у дорогу беріть лише найнеобхідніше, щоб нічого не обтяжувало, так як у будь-якій мандрівці.

У якій прощі порадиш взяти участь тим, у кого це буде вперше, або ж тим, хто вже більш досвідчений?

Розклад прощ Марійський духовний центр у Зарваниці

Червень

5 - З'їзд Вівтарних дружин
26 - Молодіжна Проща

Липень

17-18 - ВСЕУКРАЇНСЬКА ПРОЩА ДО ЗАРВАНИЦІ

Серпень

19 - ПРЕОБРАЖЕННЯ

Вересень

3-4 - Проща почитателів Марії
11 - Проща освітян Тернопільщини
21 - РІЗДВО БОГОРОДИЦІ

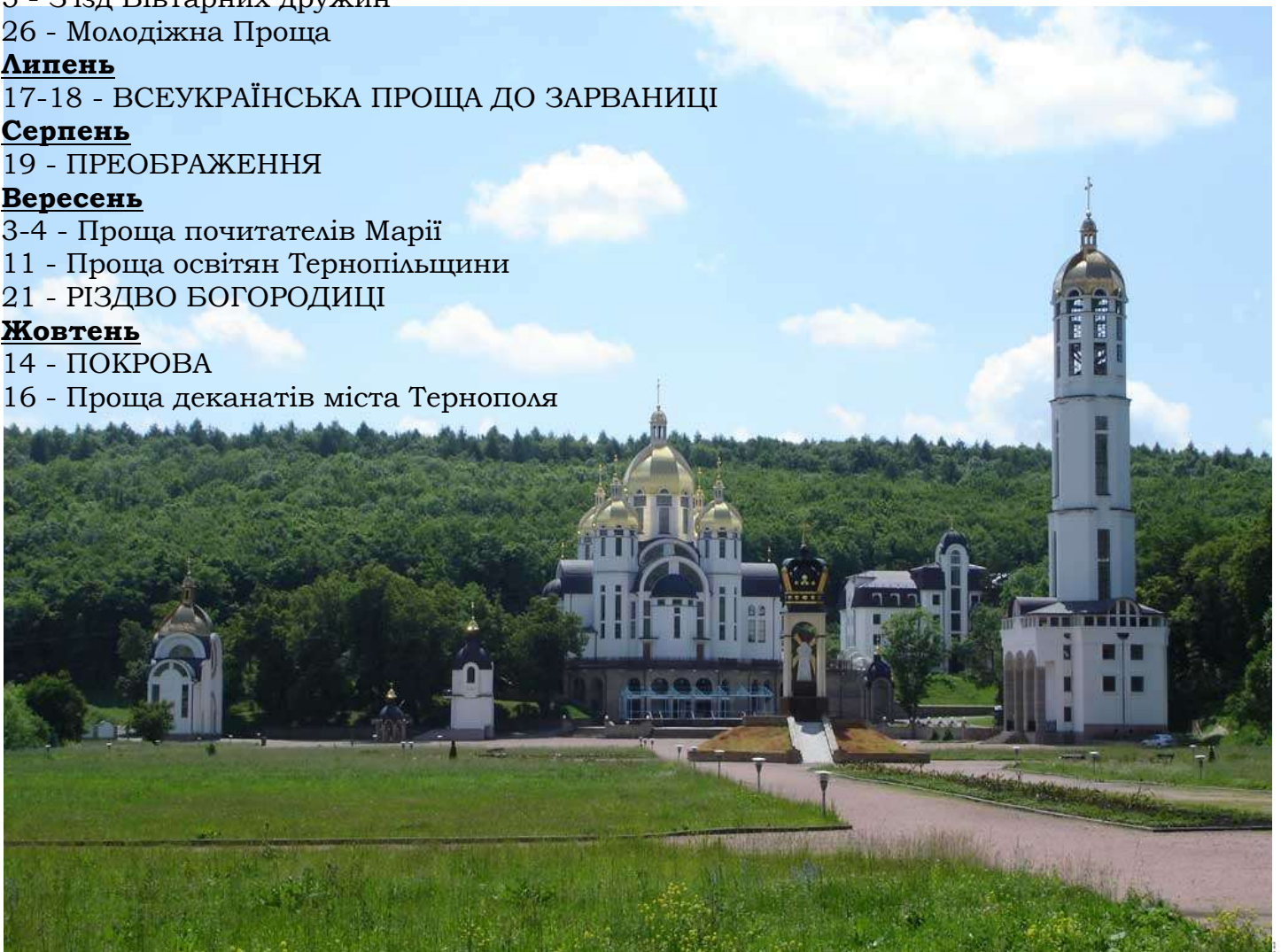
Жовтень

14 - ПОКРОВА
16 - Проща деканатів міста Тернополя

Оленка Кучерук: Для мене найбільш знаковою стала Проща до Унівської Святоуспенської Лаври, тому можу порадити побувати на ній.

Софія Липовецька: Зараз наступила така благодатна пора, коли майже кожних вихідних десь проходять прощі. Напевно, серед особливих, на які обов'язково варто піти, є Унівська проща, яка відбувається лише двічі на рік: у травні і в серпні - на Успіння Богородиці. Взагалі варто виробити у собі потребу і культуру прочанина. Таким чином ми зростаємо у доброму...

Розмовляла
Леся Голик

Жив би в якихось Заліщиках, чи, може десь в
Теребовлі,
Ходив би в неділю до церкви, просвітлений і
чепурний.

Слова безсилим бадиллям не застрявали б у
горлі,
Співав би я «Ще не вмерла» і «... нам Україну
храни».

В УНСО і районній «Просвіті» Вітчизні
приносив би користь,
Традиціями наповнений, як зерням – тугий
кавун.
І стрийко у мене був би Богдан, чи, можливо,
Орест,
І був би у мене дідо – потомственний член
ОУН.

А ще би я мав Свят-Вечір, маланку, вертеп і
гайку,
Напам'ять навечно завчений карбований
«Декалог».
Не «Русскую», розумієте, а рідну пив би
горілку
З товаришами вухатими, чи краще з одним –
удвох.

«Героям слава!» кричав би, рвійний і
розпросторений.
Рота кривив би – ур`яд, оркестра, газ,
парлямент.
І був би я весь вишиваний, різьблений і
інкрустований,
І В'ячеслав Максимович був би мій Президент.

Я мав би багато дечого, тож заздрю Стриям і
Делятинам.
Народом були б сусіди і навіть черга в пивній.
А ви попробуйте жити серед цієї телятини
Понурих «тожеукраїнцев», в підпіллі слів і
надій.

І де там ті в біса Заліщики? Тоскні, наче
шинелі,
Снують суцільні «сограждане», «женціни» і
«мужчіни».
І тінь моя неприкаяна в'язне у цій пустелі,
І маю я тільки згарище з присмаком
Батьківщини.

Павло Вольвач

ЛІСОВА ПІСНЯ

Заночуй у Карпатах, щоб
вогнища лис рудий
викрав темну гризоту і заплутав
сліди в туманах.

Коромислом двох Бистриць
Дністер наносив води
випікати хліби до Різдва, Василя
і Йордану.

Напивайся весною, би' повинь
зайшла у кров,
бо не виплачуть ріки страстей,
що об'явлено Анні.

Нам Господь милосердно, хоч
Яків його зборов,
залишатиме шрами і вірші,
можливо, – останні.

І пірнай у потоки, купелі оті –
святі!

Нам трембіти на Йвана повітрям
підперли небо.

Тут Космач до Говерли дощем
написав у листі,

що із глини оцеї Адаму сотворено
ребра.

Гроловиці для тебе торкнуться
гори крильми!

І анапестом дзвони трилунять
про вишне свято...

Звук із тиші постав; тож із тиші
мене прийми

і мене принеси, як офіру,
останнім датам.

Олег Короташ

НА МАКІВЦІ

І знов я тут, на горах слави,
Де наш ручай шепоче й ліс:
– По битві на полях Полтави
Тут перший український кріс
Спиняв московських полчищ лави
І вперше по віках неволі
Карпатський вітер в світ поніс
Слова нечувані стрільцеві:
"Ми не поклонимось цареві!
Ми прагнем воли!"
То були ясні дні весняні:
Пестило сонце квіття рясту,
І вже бруньки були розвилися
На цих березах на поляні,
Коли під шум сосон похилих
Упав нараз
Твердий приказ:
– Наступ!
І понад бори, понад гори,
І над Бескиду темні звори
Гармати глухо заревіли,
Зацокотіли скоростріли.
А гомін з тих верхів злетів
Аж до Дністрових берегів.
Тоді-то тут, в ось тій діброві,
Схилився воїн, в ранах, крові,
А другий впав на полонину,
Хоч мертвий, зброї з рук не кинув,
А третій впав ось тут, край зруба,
Коло зламаного дуба...
Я біля дротів, за ровами,

Убив багнетом над ярами
Стрільця – з-над Кубані солдат;
Вбив брата брата,
Що осліп у тюрмі і неволі,
Мордував він своїх.
Що за сміх, що за гріх,
Що за іграшка долі!..
З тих гір пішли стрільці вперед,
На рідні доли...
Хлопці то були – як соколи...
І соколиний їх був лет.
Аж до Дністра...
По Липу Золоту...
По Збруч і Сян...
І по Карпати
Полинула, як гураган,
Стрілецька пісня в пору ту:
"Машерують визволяти
Своїх братів із-над Дніпра
З московських кайдан".
І пісню ту од роду в род
Співає весь народ.
А нині, нині тихо сплять:
Один, і другий, тридцять п'ять...
.....
Мандрівнику, йди до верхів
Вклонитись тіням тих борців,
Що прагнули у люту днину
Підняти схилену калину,
Розвеселити Україну!

Олесь Бабій

Я годованець чорних ночей за вікном,
Я не ліз на рожен і не пер напролом,
Тільки слово як слово, струна як струна,
Так якого від мене вам треба рожна?

Тільки хрипом блювотним, ночами без сну
Просурмила сурма: на війну, на війну!
Перекинулось небо та через плече,
Пригина до землі і пече, і пече.

Зачадила свіча - парафіновий рай,
Світ поблід і зачах - поспішай, поспішай!
Тріпотять на вітру полотнища знамен...
Хто устане з колін, той і буде спасен!

Той і буде герой, хто поляже в снігу,

Хто спіймає свинець в повен зріст, на бігу.
Розірвіть ланцюги - може, стане снаги,
А не стане снаги - переб'ють до ноги.

Передують півсонних, закутих, сліпих,
Ми не люди для них, нас давити - не гріх,
Поженуть у Сибір, запроторять в тюрму...
Я уперше, уперше послухав сурму!

Я задмухав свічу і в кишеню поклав
Сто не складених рим, сто не зроблених
справ,
Лиш короткий рядок повторив як рефрен:
Хто устане з колін, той і буде спасен!

Олекса Бик

АНОНСИ

Територія дитинства - 30 травня 17.00 - 22.00

Гридниця (75 км траси Львів-Київ, смт. Олесько, Олеський замок)

Сайт: www.grydnycia.lviv.ua

До Дня захисту дітей Олеський замок перетвориться на Територію Дитинства.

Це свято для дітей та про дітей. Чарівники та феї, на яких перетворюються аніматори, поведуть Ваших найдорожчих чад у світ казки, пригод та дива.

Вхід – тільки за попередньо придбаними квитками. За окрему плату організовується трансфер Львів-Олесько-Львів.

VII Театральний дитячий фестиваль «Казка у гаю» - 05-06 червня 2010 року

Львів, Музей народної архітектури та побуту (вул. Чернеча Гора, 1)

Сайт: www.skansenlviv.ua

Тел.: (032) 243 78 23, 247 03 81

На подвір'ях старовинних хат та на галявинах музею оживають народні казки, а Старий Лев, Добра Фея та Гайовик запрошують малечу стати безпосередніми учасниками дійства. Під час фестивалю постійно діє «Галявина розваг» та «Галявина казкарів», де проводяться майстер-класи, розваги, забави, зустрічі з улюбленими казкарями та байкарями.

Мистецький фестиваль "Літо на Ринку" - 6 червня - 29 серпня,

Львів, пл. Ринок

Сайт: www.litonarynku.lviv.ua

На площі Ринок відбуватимуться майстер-класи художників, ковалів, флористів, хореографів, скульпторів.

Фестиваль Європейського кіно - 10 по 16 червня.

Київ, у двох кінотеатрах: Київ і Кінопанорама.

Країни-учасники фестивалю цього року: Болгарія, Чехія, Данія, Німеччина, Ірландія, Греція, Іспанія, Франція, Італія, Литва, Люксембург, Угорщина, Нідерланди, Португалія, Румунія, Словенія, Фінляндія, Швеція, Великобританія, Словаччина, Туреччина, Україна .

Етнічний фестиваль «Країна Мрій» - 10 липня 2010 р.

Київ, Співоче поле

Сайт: <http://www.krainamriy.com>

Фестиваль «Тарас Бульба-2010» - 16-18 липня

Дубно, Рівненська обл. під мурами Дубенського замку князів Острозьких та Любомирських

Етно-фестиваль «Арт-поле-2010» - 12-18 липня 2010 року

Куяльницький лиман під Одесою

Сайт: <http://www.artpolefest.org/>

Від 12 до 16 липня тут діятиме наметовий табір та своєрідна творча лабораторія просто неба: студії, мала музична та театральна сцени.

Для відвідування широким загалом передбачені останні два дні фестивалю — 17 та 18 липня. Тоді працюватиме велика сцена і будуть представлені проекти, створені спільними зусиллями за попередні п'ять днів.

Славське-рок - 30.07-01.08 2010 року
Славськ, Львівська обл.

Міжнародний фестиваль фольклору «Етновир» - 20-24 серпня 2010 року
Львів
Сайт: <http://www.etnovyr.com.ua/uk/>

Етнічний фестиваль Русисько - 10-12 липня 2010 року
Урочище Русисько, Бережани, Тернопільська обл.
Сайт: <http://rurysko.at.ua>

У програмі фестивалю заплановані показові виступи лицарських клубів, показ народного бойового мистецтва “Бойовий гопак”.

На ранковій сцені відбудуться виступи представників етнічної художньої самодіяльності району, а також дитячих колективи.

На денній сцені - театральні композиції, конкурси та розваги

На вечірній сцені - виступи запрошених колективів. Вночі - дискотека: українська етнічна музика, міксована з хіт-парадовими треками.

У Міжнародний фестиваль незалежного кіна «КіноЛев-2010»

21-24 серпня 2010 року

Львів, Сад Бернарден Гарден (подвір'я Музею Ідей, вул. Валова, 18 А), театр ім. Леся Курбаса, Оперний театр

Сайт: www.idem.org.ua

Пріоритетом відбору фільмів на фестиваль є незалежний погляд на світ молодих кіномитців. У рамках «КіноЛева» проводяться конкурсні програми, прем'єри, презентації та творчі зустрічі, ретроспективні покази, виставки, кіношкола «КіноКіо». Традиційними для «КіноЛева» є покази під рубриками «Молоде кіно», «Українці та Україна очима світу», «Кращий український переклад в кіно», «Фестиваль фестивалів», «Класика німого кіна» тощо.

«КіноЛев-2010» присвячено 80-річчю великого Федеріко Феліні. Вперше, спеціально до фестивалю, готуються українські переклади його кращих стрічок.

Підготували Леся Голик та Іванна Голуб'юк

